

Nousiaisten kunta

Talouden tasapainottamisohjelma 2020-2023

Kunnanhallitus 2.12.2019 § 306

Valtuusto 9.12.2019 § 81

Sisällysluettelo

Lähtökohdat talouden tasapainottamiseen	2
Laadintaprosessi ja periaatteet	3
Tavoite.....	3
Talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteet.....	4
Seuranta ja raportointi.....	12

Lähtökohdat talouden tasapainottamiseen

Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta alkaen. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaan kunnan valtionosuutta voidaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä.

Nousiaisten kunta on käynnistänyt talouden tasapainottamisohjelman laadinnan vuonna 2019. Talouden tasapainottamisohjelman laadinta lähtee ajatuksesta, että Nousiaisten kunnan kustannusrakenteeseen täytyy saada merkittäviä muutoksia, jotta kunta voi tavoitella itsenäisyytensä säilyttämistä sekä välttyä kriisikunta menettelyltä tulevina vuosina. Talouden tasapainottamisohjelman laadinnan tarkoituksena on muuttaa kustannusrakennetta mahdollisimman kestäväksi siten, että lakisääteisten palvelujen tuottaminen turvataan mahdollisimman hyvin tulevaisuuden haastavissa ja osittain ennalta-arvaamattomissa olosuhteissa. Talouden tasapainottamisohjelma on luonnollinen ja merkittävä toimenpide, jonka keskeisenä periaatteena on pyrkiä turvaamaan lakisääteisten palvelujen tarjonta sekä kunnan itsenäisyys.

Tulevina vuosina kunta tarvitsee vahvemman rahoituspohjan mm. rakennusten ylläpitoon ja peruskorjauksiin, uudisrakennus investointien suunnitelman mukaisiin poistoihin sekä sote-palvelujen ja erikoissairaanhoidon kustannusten kattamiseen. Lisäksi kustannusrakenteessa tulee varautua korkotason nousuun, työehtosopimusten palkankorotuksiin, muuttuvaan väestörakenteeseen sekä palvelujen kysynnän muutokseen.

Kiperät talouden tasapainottamistoimenpiteet ja niihin liittyvät päätökset ovat välttämättömiä, mutta kuntayhteisössä tarvitaan myös asennetta, paloa ja ennakkoluulotonta kehittämistyötä, jolla pystymme lisäämään palvelujen tuottavuutta, lisäämään elinvoimaa ja vahvistamaan tulopuolta.

Kyse ei ole pelkästään säästöohjelmasta, sillä yksittäisiin asioihin voidaan tai joudutaan panostamaan talouden tasapainottamisohjelmasta huolimatta nykyistä enemmän, mikäli sillä arvioidaan saavutettavan parempi lopputulos tai esimerkiksi muuttuvan lainsäädännön myötä tulee pakollinen tarve uusia tietojärjestelmiä tai lisätä henkilöstöresursseja tuottamaan uusia lakisääteisiä tehtäviä. Nousiaisten kunnan investointipaineet säilyvät vuosina 2020-2023 edelleen suurina, joten toteutettavia investointeja joudutaan vahvasti priorisoimaan.

Laadintaprosessi ja periaatteet

Talouden tasapainottamisohjelman laadintaprosessin aikana on pyritty tarkastelemaan mahdollisimman ennakkoluulottomasti kunnan meno- ja tuloeriä. Selvitystyössä on tarkasteltu mm. kunnan omistuksen myyntiä ja vuokrausta, lakisäänteisten palvelujen toteuttamista vaihtoehtoisilla toiminta- ja yhteistyömalleilla, mahdollisuutta luopua eilakisäänteisten palvelujen tarjoamisesta, avustuksista, seudullisesta yhteistyöstä sekä kuntamarkkinoinnista. Lisäksi on selvitetty mahdollisuutta palvelujen keskittämiseen ja palvelutarjonnan tehostamiseen. Selvitystyössä ei ole rajattu mitään keinoja selvityksen ulkopuolelle.

Talouden tasapainottamisohjelmaa valmisteltiin aluksi viranhaltijavetoisesti johtoryhmän vetämänä projektina, jonka jälkeen laadintaa on toteutettu alkusyksyn ja syksyn aikana yhteistyössä valtuuston ja kunnanhallituksen kanssa. Tarkoituksena on, että valtuusto hyväksyy lopullisen talouden tasapainottamisohjelman kokouksessaan 9.12.2019 eli samassa kokouksessa talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman 2020-2022 kanssa. Sen jälkeen, kun talouden tasapainottamisen toimenpiteistä on päätetty, hyväksytyjen toimenpiteiden vaikutukset huomioidaan määrärahamuutoksina alkuvuodesta 2020.

Tavoite

Talouden tasapainottamisohjelman tavoitteeksi on määritelty 1,5 miljoonan käyttötalouden vuosittaiset säästöt vuoteen 2023 mennessä. Lisäksi vuosikatteen tulee säilyä positiivisena.

Talouden tasapainottamisohjelman tavoitteen määrittelyssä on varauduttu mm. seuraaviin tekijöihin:

- Sote- ja erikoissairaanhoidon kustannusten vuosittaiseen 2,5 % kasvuun.
- Henkilöstökulujen nousuun vuonna 2020 +2,5 %, kun Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus päättyy 31.3.2020. Olettamuksena on, että uusi sopimus kestää 1-2 vuotta, jolloin uusi korotus olisi tulossa aikaisintaan 31.3.2021. Tämän korotuksen arvioidaan olevan 1,0 % vuosina 2021-2023. Kunnan palkkakulujen kasvu on sidoksissa siihen, minkälaisiin lopputuloksiin päästään työehtosopimusneuvotteluissa vuosina 2020-2023.
- Toimintatuottojen säilymiseen ennallaan.
- Verotulojen tiliöinti veroennustekehikossa mukaisesti (veroennustekehikossa on huomioitu väestönmuutos).
- Valtionosuuksien pysyminen vuoden 2020 tasossa vuosina 2020-2023.

Talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteet

Kertaluonteiset toimenpiteet

<i>Toimenpide</i>	<i>Sanallinen tarkennus</i>	<i>Arvioitu toteutusvuosi</i>	<i>Toteutuksesta vastaava toimielin</i>	<i>Säästömuoto</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2020</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2021</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2022</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2023</i>
As Oy Luhtirinne – kunnan omistamien asuntojen myynti	Myydään Vuorenpään asuinalueella 1980-luvulla rakennetusta rivitalosta 2 kpl kaksioita (65 m ²) sekä 1 kpl yksiöitä (38 m ²), yhteensä 221 osaketta.	2021	kunnanhallitus	kertaluonteinen, lisätulo	0	120 000	0	0
Pikisaaren virkistysalueen myynti	Myydään Pikisaaren virkistysalue, joka on Nousiaisten kunnan (9/10) ja Maskun kunnan (1/10) omistuksessa.	2020	kunnanhallitus	kertaluonteinen, lisätulo	150 000	0	0	0
Ylimääräisten valtionavustusten hakeminen	Haetaan syksyllä 2020 valtiolta harkinnanvaraista valtionosuutta. Haun edellytyksenä on talouden tasapainotusohjelma.	2020	kunnanhallitus	kertaluonteinen lisätulo	300 000	0	0	0
Nousiaisten kunnan omistamien peltomaiden myynti	Myydään Nousiaisten kunnan omistamia peltomaita. Mikäli peltomaita myydään, niin vastaavasti peltojen vuokratuloja jää saamatta.	2020, 2021	tekninen lautakunta	kertaluonteinen lisätulo	40 000	40 000	0	0
Finda-osakkeiden myynti (puhelinosakkeita)	Myydään Nousiaisten kunnan omistamat Finda-osakkeet (675 kpl). Osakkeiden myynnillä saadaan kertaluonteista myyntivoittoa, mutta vastaavasti menetetään vuosittaiset osingot.	2023	kunnanhallitus	kertaluonteinen lisätulo	0	0	0	29 000

Suuret toistuvat toimenpiteet

<i>Toimenpide</i>	<i>Sanallinen tarkennus</i>	<i>Arvioitu toteutusvuosi</i>	<i>Toteutuksesta vastaava toimielin</i>	<i>Säästömuoto</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2020</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2021</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2022</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2023</i>
Tuloveroprosentin tarkastelu vuosittain ja vuodelle 2021 korotus 0,5 %	Nykyinen tuloveroprosentti (21,50 %) nostetaan tasolle 22,00 %. Veroprosentin nosto 0,5 %-yksiköllä lisää verotuloja arviolta noin 360 000 euroa/vuosi.	2021-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, lisätulo	0	360 000	360 000	360 000
Vakituisen asunnon kiinteistöveron tarkastelu vuosittain ja vuodelle 2021 korotus 0,1 %	Nykyinen veroprosentti (0,50 %) nostetaan tasolle 0,60 %. Sallittu vaihteluväli on 0,41 - 0,90 %. Veroa peritään vain asunnosta, jossa asutaan pysyvästi. Veroprosentin nosto 0,10 prosenttiyksiköllä lisää noin 107 800 euroa/vuosi.	2021-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, lisätulo	0	107 800	107 800	107 800
Esiopetuksen keskittämisen jatkaminen	Kasvatus- ja sivistyslautakunta on päättänyt vuonna 2019 esiopetuksen keskittämisestä. Vuonna 2021 säästö olisi laskennallisesti 60 000 € ja siirryttäessä kolmeen ryhmään (v. 2022-2024) säästö on jo 90 000 € vuodessa.	2020-2023	kasvatus- ja sivistyslautakunta	vuosittain toistuva, menosäästö	30 000	60 000	90 000	90 000

Keskisuuret toistuvat toimenpiteet

<i>Toimenpide</i>	<i>Sanallinen tarkennus</i>	<i>Arvioitu toteutusvuosi</i>	<i>Toteutuksesta vastaava toimielin</i>	<i>Säästömuoto</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2020</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2021</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2022</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2023</i>
Palkkavapaamallin käyttöönotto	Neuvotellaan paikallinen sopimus lomarahavaihtamisesta vapaaksi tai muu ns. ostovapaamalli. Esim. ota 5 palkatonta päivää ja	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva,	10 000	10 000	10 000	10 000

	saat yhden palkallisen vapaan, 10 -> 2, 15 -> 3.			me- nosäästö				
Yleisen kiinteistöveron tarkastelu vuosittain ja vuodelle 2021 korotus 0,10 %	Nykyinen veroprosentti (1,00 %) nostetaan tasolle 1,10 %. Sallittu vaihteluväli on 0,93 - 1,80 %. Veroa peritään tonteista ja liikerakennuksista. Veroprosentin nosto 0,10 % prosenttiyksiköllä lisää verotuloja noin 28 400 euroa/vuosi.	2021-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, lisätulo	0	28 400	28 400	28 400
Kuntamarkkinoinnin määrärahojen alentaminen	Kuntamarkkinoinnin määrärahoja vähennetään 20 000 euron vuositasolle, joten säästöä kertyy 23 000 euroa vuodessa.	2020-2023	kasvatus- ja sivistyslautakunta	vuosittain toistuva, me- nosäästö	23 000	23 000	23 000	23 000
Opettajien tuntikehysleikkaus, n. 10 h	Tuntikehysleikkaus vaikuttaa suoraan opetusryhmien kokoon ja jakotunteihin. Tunteja voidaan leikata pääasiassa muualta kuin yhtenäiskoulusta, sillä siellä opettajien tunnit ovat jo minimissä. Pienemmillä kouluilla opettajilla on vielä joitakin ylitunteja, joista on mahdollista leikata.	2020-2023	kasvatus- ja sivistyslautakunta	vuosittain toistuva, me- nosäästö	7 500	15 000	15 000	15 000
Metsähakkuiden lisääminen	Nousiaisten kunta omistamien metsämaiden metsähakkuita lisätään vuosina 2020-2023. Lisätulot koostuvat puunmyyntituloista.	2020-2023	tekninen lautakunta	vuosittain toistuva, lisätulo	40 000	40 000	40 000	40 000

Pienet toistuvat toimenpiteet

<i>Toimenpide</i>	<i>Sanallinen tarkennus</i>	<i>Arvioitu toteutusvuosi</i>	<i>Toteutuksesta vastaava toimielin</i>	<i>Säästömuoto</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2020</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2021</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2022</i>	<i>Arvioitu vaikutus vuonna 2023</i>
Liikunta- ja kulttuuriavustuksista pienentäminen (12 000 €/v - 8 000 €/v)	Luovutaan osittain (4000 €/v liikunta- ja kulttuuriavustuksista. Liikunta- sekä nuorisopuolen avustuksia maksetaan noin 12 000 euroa vuodessa.	2020-2023	kasvatus- ja sivistyslautakunta	vuosittain toistuva, me- nosäästö	4 000	4 000	4 000	4 000

Viranhaltijoiden kokouspalkkioiden alentaminen	Viranhaltijoiden kokouspalkkioita alennetaan 10 %, niin säästöä kertyy arviolta 500 euroa vuodessa. Kokouspalkkioita saavat esittelijät, asiantuntijat ja pöytäkirjanpitäjät.	2020-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, menosäästö	250	500	500	500
Luottamushenkilöiden kokouspalkkioissa luovutaan pituuskorotuksista	Luovutaan luottamushenkilöille maksettavista kokouspalkkioiden korotuksista, jolloin säästöä saadaan noin 1 250 euroa vuodessa. Säästö koostuu siitä, että pituuskorotus 50 % kokouspalkkiosta jätetään maksamatta luottamushenkilöille. Pituuskorotusta maksetaan luottamushenkilöille, mikäli kokous venyy 3,5 tuntia kestäväksi.	2020-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, menosäästö	625	1250	1250	1250
Valtuuston koon pienentäminen seuraavan valtuustokauden alusta lukien (27 - 17)	Nousiainen valtuustossa on nykyisellään 27 valtuutettua. Kuntalaisia säädetään valtuutettujen vähimmäismäärästä asukasluvultaan erikokoisissa kunnissa. Enintään 5 000 asukkaan kunnissa valtuutettuja täytyy olla vähintään 13. Mikäli valtuutettujen määrää pienennetään seuraavaan valtuustokauden alusta lukien 17 valtuutettuun, niin säästöä kertyy yhteensä arviolta 6 000 euroa vuodessa.	2021-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, menosäästö	0	3000	6000	6000
Lautakuntien kokojen pienentäminen seuraavan valtuustokauden alusta lukien	Kasvatus- ja sivistys-, tekninen- sekä ympäristölautakunnissa on nykyisellään 9 jäsentä. Lautakuntien jäsenmäärää alennetaan nykyisestä 9 jäsenestä 7 jäseneseen seuraavan valtuustokauden alusta lukien, niin säästöä kertyy noin 3 600 euroa vuodessa. Mikäli lautakuntia päätetään yhdistää, niin ko. säästösumma jää pienemmäksi.	2021-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, menosäästö	0	1 800	3 600	3 600
Muut asuinrakennusten kiinteistöveron tarkastelu vuosittain ja vuodelle 2020 korotus 0,10 %	Nykyinen veroprosentti nostettiin vuodelle 2020 tasolle 1,20 %. Sallittu vaihteluväli on 0,93 - 1,80 %. Veroa peritään vapaa-ajan asunnoista. Veroprosentin nosto 0,10 prosenttiyksiköllä lisää verotuloja noin 4 500 euroa/vuosi.	2020-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, lisätulo	4 500	4 500	4 500	4 500

Rakentamaton rakennuspaikan kiinteistöveron tarkastelu vuosittain ja vuodelle 2021 korotus 1,0 %	Nykyinen veroprosentti (2,0 %) nostetaan tasolle 3,0 %. Sallittu vaihteluväli on 2,00 - 6,00. Veroa peritään tyhjiä tonteista, jotta vauhditetaan asuntojen rakentamista. Veroprosentin nosto 1,00 prosenttiyksiköllä lisää noin 4740 euroa/vuosi.	2021-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, lisätulo	0	4 740	4 740	4 740
Vakuutusten kilpailuttaminen	Nousiaisten kunnan vakuutukset kilpailutetaan. Kunnanhallitus on vahvistanut 18.9. hankintaa ohjaavat periaatteet. Vakuutukset nykyisin n. 39 000 euroa vuodessa.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	2 000	2 000	2 000	2 000
Luopuminen kunnan lehtitilauksista	Kunnassa on voimassa olevia lehtitilauksia, joista aiheutuu vuosittain noin 1000 euron kustannukset. Lehtitilauksista luovutaan kokonaan, vain perustellut yksittäiset tilaukset sallitaan.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	1 000	1 000	1 000	1 000
Luopuminen kunnalliskalenterien tilaamisesta	Luovutaan kunnalliskalenterien tilaamisesta valtuutetuille. Ottaen huomioon, että @lh.nousiainen.fi -osoitteeseen sisältyy sähköinen google-kalenteri, olisi tämä järkevä pieni säästökohde.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	630	630	630	630
Luopuminen ansiomitalien hakemisesta	Ansiomitaleja on mahdollista hakea vuosittain. Kunta on hakenut ansiomitaleja viimeksi vuonna 2015. Säästötoimenpide on enemmänkin periaatteellinen ja alustavasti säästö olisi keskiarvoltaan noin 2 000 euroa vuodessa.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	2 000	2 000	2 000	2 000
Ilmoittamiset: siirtyminen vahvemmin sähköiseen tiedottamiseen	Kuntalaki ei edellytä nykyisin enää esim. valtuuston kokouksista ilmoittamista sanomalehdessä, vaan kunnan internet-sivut ja kuulutukset-osio riittävät. Valtuuston kokouksien lisäksi on tarkoitus luopua myös muista ei-pakollisista ilmoituksista	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	1 600	1 600	1 600	1 600
Tietosuojavastavaan tehtävien uudelleen järjestäminen	Kunta maksaa ostopalveluna tietosuojavastavalle 600 euroa/kk, vuositasolla 7 200 euroa. Tehtävä on lakisääteinen mutta kunnalla	2021-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	0	5 000	5 000	5 000

	on suhteellisen vapaat kädet sen osalta, miten tehtävä järjestetään.							
Henkilöstö- eduista karsiminen: liikunta- ja kulttuurisetelit	Liikunta- ja kulttuurisetelit -henkilöstöedusta karsitaan 50 %. Liikunta- ja kulttuuriseteleitä on tilattu vuonna 2019 yhteensä 21 230 euron arvosta (maksimi 160 e/työntekijä). Tästä osuudesta työntekijöiden omavastuuosuus on 50 % eli 10 590 (otettu pois toimitus-, laskutus jne. kulut), eli varsinainen kunnan maksu- osuus on 10 640 euroa.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	5 320	5 320	5 320	5 320
Henkilöstö- eduista karsiminen: kuntosalikortit	Kuntosalikortti -henkilöstöedusta luovutaan. Säästö koostuu kulkuoikeusavaimien hankintojen luopumisesta sekä oman käytön arvonlisäverosta. Mikäli kuntosalikorteista luovutaan, niin säästöä arvioidaan tulevan noin 2 000 euroa vuodessa.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	2 000	2 000	2 000	2 000
Henkilöstö- eduista karsiminen: pikkujoulut	Vähennetään henkilöstön pikkujouluihin varattua rahaa 5 000 eurosta 3 000 euroon.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	2 000	2 000	2 000	2 000
Vauvarahasta luopuminen	Vauvarahaa maksetaan kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti Suomen valtion iän mukaisesti (v. 2020 yht. 103 euroa). Arvio on laskettu 35 vauvan mukaan. (v. 2018 syntyi 32 vauvaa, v. 2019 arviolta 40 vauvaa). Vauvarahan luopumisesta huolimatta annetaan edelleen Ketjusilmukka-kerhon neulomat villasukat.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	3 605	3 605	3 605	3 605
Turun kauppakamarin jäsenyydestä luopuminen	Nousiaisten kunta on Turun kauppakamarin jäsen ja maksaa jäsenmaksua 0,29 € per asukas. Vapaaehtoisesta jäsenyydestä olisi mahdollista luopua, jolloin säästöä kertyisi vuodessa noin 1360 euroa.	2020-2023	kunnanhallitus	vuosittain toistuva, menosäästö	1 360	1 360	1 360	1 360
Pikisaaren virkistysalueen hoitamisesta luopuminen	Pikisaareessa on kuntalaisten käytössä mm. uimaranta, laituri, kokouksetilat ja sauna. Virkistysalueen ja rakennusten hoitamisesta luopumisella säästetään käyttökustannuksia noin	2020-2023	kasvatus- ja sivistyslautakunta	vuosittain toistuva, menosäästö	4 400	8 800	8 800	8 800

	11 000 euroa vuodessa. Pikisaaren yksityisten maksuosuus jää silti kunnalle (noin 1900 €) sekä kuluja tulee sähkölaskusta ja roskien tyhjennyksestä noin 300 € edestä. Menosäästöä arvioidaan tulevan 8 800 euroa vuodessa.							
Kuntosalikorttien hinnan korottaminen	Kuntosalin vuosikortin hintaa korotetaan 15 €/kpl, jolloin myyntituottoja kertyy arviolta 6000 euroa vuodessa. Korteja myydään vuosittain noin 400 kappaletta. Lisätulo perustuu siihen, että hintojen korottamisen jälkeen suoritteita tulisi saman verran.	2020-2023	kasvatus- ja sivistyslautakunta	vuosittain toistuva, menosäästö	6 000	6 000	6 000	6 000
Rakennuslupataksojen korottaminen	Rakennustarkastajan esittämien korotusten myötä lisätuloja olisi mahdollista saada arviolta noin 9 500 euroa vuodessa. Lisätulo perustuu siihen, että taksojen korottamisen jälkeen suoritteita tulisi saman verran.	2020-2023	ympäristölautakunta	vuosittain toistuva, lisätulo	9 500	9 500	9 500	9 500
Teknisen lautakunnan ja ympäristölautakunnan yhdistämisen seuraavan valtuustokauden alusta lukien	Tekninen ja ympäristölautakunta olisi mahdollista yhdistää yhdeksi lautakunnaksi ensi valtuustokauden alusta lukien. Käytännössä tämä uusi lautakunta hoitaisi molempien lautakuntien nykyiset tehtävät ja samalla tehtäisiin hallintosääntöön tarvittavat muutokset. Säästöä arvioidaan saavutettavan vuositasolla noin 5 400 euroa.	2021-2023	valtuusto	vuosittain toistuva, lisätulo	0	2 700	5 400	5 400

Periaatelinjauksia ja muita toimenpiteitä (kasvatus- ja sivistyslautakunnan alainen toiminta)

- Uusi kouluverkkoselvitys laaditaan seuraavan valtuustokauden alussa, jonka myötä kouluverkkoa tiivistetään, ellei oppilasmäärissä tapahdu erityisen merkittäviä muutoksia.
- Mikäli ennusteiden mukaisesti lasten (0-6v) lukumäärä vähentyy, niin päiväkotien palveluverkon tiivistämistä 2 päiväkotiin tulee tarkastella. Nouseiasten kunnan ja Pilke Päiväkodit Oy:n välinen ostopalvelusopimus 2 vuoden optiolla päättyy 31.7.2021.
- Selvitetään esiopettajien siirtämistä OVTES:sta KVTES:iin.

Periaatelinjauksia ja muita toimenpiteitä (teknisen lautakunnan / ympäristölautakunnan alainen toiminta)

- Siivouspalvelujen ulkoistamista selvitetään. Kilpailuttamisen myötä mahdollinen palvelun ulkoistaminen, mikäli siitä on mahdollista osoittaa vuosittaisia säästöjä käyttötalouteen. Säästö perustuu siihen, että palvelun järjestäminen halpenee ja palvelunlaatu pysyy ennallaan. Nykyisen henkilöstön (8) siirtyminen liikkeenluovutuksena. Tässä kohtaa periaatepäätös, mahdollinen säästösumma tarkentuu vasta myöhemmin mahdollisen ulkoistamispäätöksen yhteydessä.
- Ruokahuollon ulkoistamista selvitetään. Kilpailuttamisen myötä mahdollinen palvelun ulkoistaminen, mikäli siitä on mahdollista osoittaa vuosittaisia säästöjä käyttötalouteen. Säästö perustuu siihen, että palvelun järjestäminen halpenee ja palvelunlaatu pysyy ennallaan. Nykyisen henkilöstön (15) siirtyminen liikkeenluovutuksena. Tässä kohtaa periaatepäätös, mahdollinen säästösumma tarkentuu vasta myöhemmin mahdollisen ulkoistamispäätöksen yhteydessä
- Kiinteistöhoidon ulkoistamista selvitetään. Kilpailuttamisen myötä mahdollinen palvelun ulkoistaminen, mikäli siitä on mahdollista osoittaa vuosittaisia säästöjä käyttötalouteen. Säästö perustuu siihen, että palvelun järjestäminen halpenee ja palvelunlaatu pysyy ennallaan. Nykyisen henkilöstön (5) siirtyminen liikkeenluovutuksena. Tässä kohtaa periaatepäätös, mahdollinen säästösumma tarkentuu vasta myöhemmin mahdollisen ulkoistamispäätöksen yhteydessä.
- Nouseiainen kunta tulee kilpailuttamaan sähkösovimuksensa 1.1.2022 lukien, kun voimassa oleva sopimus päättyy 31.12.2021.

Periaatelinjauksia ja muita toimenpiteitä (valtuuston ja kunnanhallituksen alainen toiminta)

- Myynnissä olevien omakonttitoimittien myyntiä pyritään nopeuttamaan hyödyntämällä tonttihuutokauppoja ja tonttikampanjoita.
- Nouseiainen kunnan asemakaavoitetut rivitalotontit (Länsirinne 538-427-1-193, Välimaa 538-427-1-185 ja Varikko 538-424-2-128) hinnoitellaan laillistetun kiinteistövälittäjän arviolausunnon pohjalta ja asetetaan yleiseen myyntiin tai vaihtoisesti myydään huutokaupalla.
- Kiinteistö Oy Liikekulmassa sijaitseva taksiasemahuoneisto hinnoitellaan laillistetun kiinteistövälittäjän arviolausunnon pohjalta ja asetetaan yleiseen myyntiin tai vaihtoehtoisesti myydään huutokaupalla.
- Toimielinten kokousten määrää vähennetään rytmittämällä toimielinten kokouksia, ennakoimalla ja valmistelemalla päätökset riittävän ajoissa.
- Selvitetään vesilaitosten yhdistäminen tai vaihtoehtoisesti yhteistyön tiivistäminen naapurikuntien kanssa.
- Selvitetään teknisen toimien yhdistäminen tai vaihtoehtoisesti yhteistyön tiivistäminen naapurikuntien kanssa.
- Palvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä käytetään hyödyksi avustus-/hankerahoitusta.
- Henkilöstömitoitusta tarkastellaan vuosittain 2021 alkaen. Henkilöstömitoituksen tarkastelu koskettaa koko kuntaorganisaatiota.
- Moisiokodin laitoshoitopaikoista luovutaan perusturvakuntayhtymä Akselin ikäpoliittisen ohjelman (hyväksytty valtuustossa 23.09.2019 § 58) mukaisesti vuosina 2020-2023. Laitoshoitoon osoitetut tilat muutetaan tehostettuun palveluasumiseen tai myydään yksityiselle palveluntuottajalle.

Seuranta ja raportointi

Talouden tasapainottamisohjelman säännöllisellä seurannalla ja raportoinnilla varmistetaan ohjelman tarkoituksenmukaisuus ja eteneminen. Talouden tasapainottamisohjelman toteutuksen ohella tulee aktiivisesti tarkastella toimintaympäristön muutosta ja tarvittaessa päivitettävä ohjelmaa, mikäli toimintaympäristön muutos vaikuttaa merkittävästi kunnan tehtävien toteuttamiseen tai rahoittamiseen.

Kunnanhallituksella on kokonaisvastuu talouden tasapainottamisohjelman toimeenpanosta. Lautakunnat vastaavat käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta valtuuston päättämällä tavalla ja päätetyssä aikataulussa.

Kunnanjohtaja ja osastopäälliköt vastaavat tasapainottamisohjelman toimeenpanon valmistelusta ja toteuttamisen raportoinnista kunnanhallitukselle. Kunnanhallitus raportoi valtuustolle puolivuositain osavuosisiraporttien yhteydessä yksityiskohtaisesti tasapainottamisohjelman toteutumisesta.

Tarkastuslautakunnan tehtäväksi annetaan seurata ohjelman toteutumista aikataulussa ja raportoida mahdollisista poikkeamista viipymättä valtuustolle.